

Nr 154.

Av herr **Barthelson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående driftkostnader under år 1918 för statens skogsdomäner m. m.

Det av 1915 års kommission för gemensamma avlöningsbestämmelser vid kommunikationsverken m. fl. verk den 28 februari 1917 framlagda underdåniga förslaget om ändrade grunder för reseersättnings utgående till skogsstatspersonalen, vilket framförts i Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 274 till innevarande års riksdag och varigenom de fasta reseanslagen skulle komma att utbytas mot ersättning enligt gällande resereglemente, dock med vissa modifikationer, måste vidkommande *den förvaltande personalen* betraktas såsom ett steg i rätt riktning mot denna frågas lyckliga lösning, och de grundprinciper, på vilka detta förslag baserats, torde även i stort sett kunna räkna på avslutning från sagda personals sida. Vissa fullt befogade detaljerioringar synas mig dock kunna framställas mot förslaget, och ett beaktande av nedan angivna önskemål torde kunna lända såväl tjänstemännen som staten själv till gagn och ömsesidig båtnad.

I fråga om ersättningsbeloppets utgående för resor med motorcykel har kommissionen, under starkt betonande av de fördelar ett ökat användande av detta fortskaffningsmedel skulle medföra för staten, uttalat sig för att ersättning för dylika resor borde utgå enligt resereglementet, d. v. s. för jägmästare såsom för skjuts efter två hästar. Färd med vanlig cykel åter har icke kommissionen ansett böra ersättas i vidare mån än genom ett fast bidrag av 50 respektive 65 kronor årligen för hållande av cykel. I betraktande av att de fördelar, som vinnas genom användandet av vanlig cykel, äro analoga med dem som uppstå vid begagnandet av motorcykel, nämligen besparing av resetid och i

många fall ett nedbringande av antalet dagtraktamenten, synes icke någon undantagsbestämmelse böra gälla för färder med vanlig cykel. Då skogsstatspersonalen för närvarande måste anses otillräcklig för medhinnande av alla de mångahanda göromål, som påvåla densamma, och då så ännu i många år framåt torde bliva fallet, ligger särskild vikt uppå, att största möjliga tidsbesparing åvägabringas under resor och förrättningar, eller med andra ord, ett möjligast intensivt utnyttjande av tillgänglig arbetskraft. Kommissionens förslag om undantagande från ersättning enligt resereglementet av färder med vanlig cykel torde emellertid snarast verka i rent motsatt riktning, i det att skjutsar med all sannolikhet komma att användas i större utsträckning än hittills. Härvid är även att märka, att vid åkning efter häst, i de fall där sådan kan erhållas efter gästgivartaxa, tjänstemannen, förutom det vida bekvämare färd sättet, även kan räkna med fördelen av en kontant behållning. Åtminstone å sådana sträckor torde därför, till föga båtnad för staten, cykelåkningen komma att minskas. Vid jämförelse mellan fördelarna vid användandet av de olika cykelslagen får heller ej förbises, att å många revir tjänstemannen är vida bättre betjänt av den vanliga cykeln, vilken med större lätthet kan transporteras i roddbåtar o. d. vid förflyttning från en vägsträcka till en annan, och vilken, då förrättningsplatsen är belägen i närheten av väg, ofta får tjäna vid den dagliga fram- och återfärden från bostadsplatsen och då helt enkelt under förrättnings tiden lämnas i skogen eller invid vägen. En motorcykel däremot torde representera ett allt för högt värde, för att på detta sätt lämnas utan tillsyn och utan skydd för regn o. d., varföre den ej i sådana fall kommer till användning.

På grund av vad ovan anförts om vikten av möjligast största tidsbesparings ernående vid resor, kan ifrågasättas, om ej det vore för staten förmånligt att även skidåkandet genom lämpliga ersättningsbestämmelser rön te uppmuntran framför åkandet efter häst, i det att vid användandet av skidor genvägar ofta nog kunna tagas genom terrängen med ty åtföljande tidsvinst. Åkandet å skjuts torde även i regel medföra, att man ej anser sig nödsakad att i samma grad inskränka sin packning som förhållandet blir vid skid- eller cykelåkning, vadan i förra fallet i regel bärare torde erfordras vid resans fortsättande till fots och varigenom staten åsamkas en merkostnad.

En annan av kommissionen föreslagen avvikelse från resereglementet, nämligen traktamentenas utgående i förhållande till förrättningsdagens timantal, är lika litet ägnad att främja tidsvinsten, då fall ju måste uppstå, när förrättningsmannen genom ett möjligast skyndsamt

fullgörande av en förrättning eller resa går miste om halva eller kanske hela det traktamente, som eljest skulle tillkommit honom. Särskilt i detta fall men även i övrigt, till exempel i fråga om färdmedlen, framträder även den stora svagheten hos det föreslagna reseersättnings-systemet, att detsamma helt enkelt icke kan till sin efterlevnad kontrolleras, tjänstemannen må vara hur samvetsöm som helst, svagheten kvarstår dock alltid hos ett så beskaffat resereglemente.

Förslaget, att tjänstemannen vid vistelse i koja skall vidkännas ett traktamentsavdrag, på det att icke behållning skall uppstå, synes av flera skäl icke välmotiverat bland annat därför, att dagtraktamentet återigen andra dagar under nödtvungen vistelse å järnvägshotell och dylikt säkerligen kommer att visa sig vara mycket otillräckligt utan att någon utjämning efter självkostnadsprincipen då kan äga rum. Genom departementschefens i kungl. propositionen gjorda uttalande i denna fråga torde emellertid densamma hava kommit i sådant läge, att den ej här tarvar vidare klarläggning.

Ehuru kommissionen uttryckligen framhåller att lön och reseersättning icke i förevarande utredning få sammanblandas, utan att nu föreslagna reglering uteslutande skulle beröra reseersättningar, kan jag ej finna annat än att kommissionen icke lyckats strängt vidhålla denna princip. I intet fall torde det vara så påtagligt, att kommissionen genom regleringen förgripit sig på innehavda löneförmåner, som då det gäller skogstaxatorerna, vilka förut rest efter oavkortat resereglemente men nu få vidkännas den inkomstnedsättning, som det enligt kommissionens förslag reducerade resereglementet innebär.

Vad åter beträffar extra skogsingenjörer samt biträdande jägmästare och assistenter i Norrland och Dalarne, åtnjuta dessa vid sidan av nu utgående fasta reseanslag därjämte för närvarande 6 kronor för varje rese- och förrättningsdag. Kommissionen föreslår nu utan vidare att dessa särskilda traktamenten skola indragas och förgriper sig sålunda även här på löneförmåner, som kommissionen själv säger icke hava med detta sitt förslag att skaffa. Att dessa så kallade traktamenten äro att likna vid tjänstgöringspengar och ej resepengar, är ställt utom allt tvivel, så mycket hellre som Kungl. Maj:t i ett bestämt fall förklarat att de till skillnad från resepengarna äro beskattningsbar inkomst. Att dessa traktamenten ej äro att anse såsom enbart en reseersättning torde för övrigt med tydlighet framgå även därav, att assistenten å ett norrlandsrevir i så fall genom sammanräkning av traktamenten och fast reseanslag skulle åtnjuta en två- å tredubbel så stor reseersättning som revirförvaltaren å samma revir.

Då det nu en gång officiellt fastslagits, att traktamenten av denna form äro att betrakta såsom lönedel, är det ägnat att väcka förvåning och förstämning, att dessa löneförmåner helt och hållet indragas och en stor del av kåren beredes mindre inkomster just i den tid, då man arbetar för och väntar sig en löneförbättring. Detta är för övrigt ej heller första gången under senaste år, som norrlandsassistenternas avlöningsförmåner kringskurits. Under tjänstgöring inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland å därstädes belägna skogar under inskränkt dispositionsrätt åtnjöto nämligen dessa förut ett dagarvode av 5 kronor jämte kost och logi eller kontant ersättning härför. Sedan dessa skogars skötsel från och med 1916 års ingång överflyttats på särskilda tjänstemän, skogsingenjörerna, hava norrlandsassistenterna i dessa trakter berövats denna löneförmån, då de nu, liksom ock de extra skogsingenjörerna, enbart uppbära ett dagtraktamente av 6 kronor.

Bestämmelsen att traktamente må utgå endast för resa eller förrättning på större avstånd än 5 kilometer i rak riktning från hemmet, kommer även den att för vissa om ock ett mindretal assistenter starkt kringskära förut innehavda löneförmåner, nämligen för sådana assistenter, vilka äro bosatta å kronopark och hava sin hela eller huvudsakliga tjänstgöring förlagd därstädes och ofta i hemmets närhet.

I samma inskränkande riktning verkar det av kommissionen gjorda förslaget, att domänstyrelsen skulle för assistent, som i och för förrättning under längre tid uppehåller sig å en och samma skog, kunna bestämma att högre traktamente än eljest skulle till honom utgå, och i synnerhet skulle denna inskränkning bliva kännbar, om den baseras på de av domänstyrelsen anförda beräkningsgrunderna (kungl. propositionen sidan 48).

Genom de hittillsvarande dagtraktamentenas indragande och reseersättningens utgående för landet i sin helhet på ett likartat sätt och efter enhetliga grunder torde rekryteringsförhållandena för de mindre väl belägna tjänsterna icke bliva på lämpligt sätt avvägda. De revir, där vägar i stort sett saknas, bliva jämväl på annat sätt ogynnsammare ställda, då tjänstemännen hittills för tjänstgöringssvårigheterna haft en viss ersättning genom att besparing i det fasta reseanslaget kunnat göras genom uppoffrande av komforten. Reseanslagen synas nämligen knappast hava fixerats med uteslutande hänsyn till verkliga resekostnader, utan jämväl i förhållande till revirens belägenhet och beskaffenhet. Vederbörande hava uppenbarligen även när det gällt de ordinarie tjänstemännen haft för ögonen nödvändigheten av en dylik åtskillnad mellan landets olika delar, i det att tjänstgöringspengarna för revirförvaltarna

i landets norra delar med belopp av 600 à 1,000 kronor överstiga dem, som utgå till övriga revirförvaltare, ett förhållande som ytterligare bestyrker åsikten att till norrlandsassistenterna nu utgående dagarvoden äro att anse såsom en avlöningsförmån avsedd att underlätta rekryteringen i dessa trakter.

Såväl från rekryteringssynpunkt som framför allt på grund av den påvisade löneförminskning, som enligt kommissionens förslag faktiskt kommer att drabba samtliga extra tjänstemän, vilka hittills kommit i åtnjutande av dagarvoden, synes det därför nödvändigt att dessa förut utgående förmåner ersättas genom under övergångstiden och intill dess lönefrågan kan bli definitivt ordnad utgående lönetillskott för dessa extra tjänstemän. Endast genom en åtgärd i sådan riktning torde det till synes berättigade missnöje med kommissionens förslag i nuvarande skick, som är allmänt bland de extra jägmästarna och speciellt tagit sig uttryck under de senaste »skogsdagarna» i Stockholm, kunna avhjälpas. Det är nämligen självfallet, att *just i dessa tider* varje löneförminskning måste framträda som i högre grad oberättigad än tillförne. Den som sökt en plats under kalkylerande med de till densamma knutna inkomsterna kan icke känna sig tillfreds med att dessa kalkyler oväntat kullkastas, och då för skogsstatens tjänstemän, som allmänt känt och erkänt är, avlöningsförhållandena tangera minimigränsen för existensmöjligheterna, kunna även ej alltför stora rubbningar i denna riktning hava för tjänstemännen ödesdigra följder. Den flykt från statstjänst till bättre avlönade privatbefattningar, som på senaste åren antagit allt större dimensioner, måste genom lämpliga avlöningsförbättringar hämmas, om ej en allvarlig fara för statens skogsskötsel skall uppstå. Ovan har visats huru föga kommissionen beaktat detta förhållande.

De skäl, som här anförts för ett särskilt tillskott för vissa e. jägmästare, gälla i viss grad även sådana revirförvaltare, som äro ålagda att bo å avlägset belägna kronoparker och å revir där vägar saknas eller finnas i ringa omfattning och vilkas nu utgående resepengar äro bestämda med hänsyn till dessa förhållanden.

Vidkommande åter den *bevakande personalen* får jag anföra följande:

I Kungl. Maj:ts förenämnda nådiga proposition angående driftkostnader under år 1918 för statens skogsdomäner föreslås bland annat att riksdagen måtte

dels medgiva, att för år 1918 tillfälligt lönetillägg må i enlighet med de av departementschefen tillstyrkta grunder utgå till ordinarie kronojägare och tillsyningsmän samt årsförordnade extra kronojägare och andra årsförordnade extra bevakare,

dels och medgiva, att från och med en dag Kungl. Maj:t bestämmer resekostnads- och traktamentsersättning må till ordinarie och extra befattningshavare vid skogsstaten även som skogsskoleföreståndare och skogsrättare utgå av domänfondens avkastning enligt gällande resereglemente, med iakttagande av de modifikationer och särskilda bestämmelser Kungl. Maj:t må föreskriva.

Frågan om beredande av tillfälligt lönetillägg åt bevakarepersonalen har varit föremål för utredning av 1915 års lönekommission. Enligt denna kommissions förslag (infört i kungl. propositionen sid. 5—11) skulle lönetillägget utgå för både år 1917 och 1918. Kommissionen har motiverat detta förslag därmed, att då jämställd personal vid andra statens verk, som hade lönereglering vid samma tidpunkt som skogsstatspersonalen, redan vid 1913, 1914 och 1915 års riksdagar erhållit löneförbättringar, syntes rättvisa och billighet kräva, att nu omedelbart föra den lägre skogsstatspersonalen upp på samma löneplan, och då denna personal längre än andra fått kvarstå på det lägre löneplanet och med beaktande jämväl av den arbetsintensitet, som just nu fordras av skogsstatspersonalen, det vore nödvändigt, att löneförbättringen finge utgå redan under år 1917.

Dessa av lönekommissionen anförda skäl böra ej av riksdagen förbises, ty den nämnda personalens ekonomiska ställning är nu verkliga sådan, att en löneförbättring *med det snaraste* bör komma den till del, om dess arbetsprestationer skola bibehållas, vilket för staten har stor betydelse vid nu rådande högkonjunkturer å trävarumarknaden. Det är därför en rättvis åtgärd, liksom samtidigt även en affärsangelägenhet för staten, att bevilja lönetillägget åt den bevakande personalen att utgå redan under år 1917.

I fråga om reseersättningens reglerande föreslås i den kungl. propositionen, att reseersättningen jämväl för kronojägare skulle utgå enligt resereglementet med iakttagande av de modifikationer och bestämmelser, som Kungl. Maj:t sedermera skulle föreskriva. Dessa modifikationer och bestämmelser äro angivna i lönekommissionens betänkande (sid. 44 och 45 i kungl. propositionen).

Det torde med allt skäl kunna sättas i fråga, huruvida en reseersättning efter dessa grunder är lämplig och rättvis för de lägre skogsstatstjänstemännen eller bevakarna. De hava själva enhälligt utdömt förslaget och i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 april detta år (sid. 49 och 50 i kungl. propositionen) anhållit, att ersättning för tjänsteresor må tilldelas dem i överensstämmelse med det förslag, som den 17 december 1915 framlades av de för södra och mellersta Sverige till-

kallade skogssakkunnige. Kungl. domänstyrelsen har även medgivit, att det sistnämnda förslaget har vissa företräden framför det av lönekommissionen framlagda.

Att dessa företräden äro till finnandes och det i alldeles hög grad för den bevakande personalen, är även uppenbart. Förutom det av kronojägareförbundet ävensom av byråchefen Stiernspetz i kungl. domänstyrelsen påvisade förhållandet, att den av lönekommissionen föreslagna reseersättningen ej på långt när blir rättvist, i det den kommer att beröva personalen i de mest ansträngande bevakningstrakterna så gott som all ersättning för utförda tjänsteresor, kan det ock allvarligen sättas i fråga, om det är lämpligt och fördelaktigt för staten att bestämma grunder för reseersättningens utgående, som skulle med utskrivande av reseräkningar inkräkta på denna personals produktiva arbetstid. Denna tidsförlust blir så mycket större, som en del av denna personal knappast är mäktig att själv tillämpa och tyda de invecklade bestämmelser, som i detta fall skulle fogas till resereglementet. Därtill kommer den dyrbara granskning, som alla reseräkningar skola genomgå i kungl. domänstyrelsen. För fullgörande av detta har byråchefen Stiernspetz beräknat, att ytterligare 2 revisorer och 3 siffergranskare skulle erfordras i detta ämbetsverk. Därvid har han dock ej medräknat den för visso mycket stora ökning av överjägmästare och kungl. domänstyrelsens arbetsbörda, som genom detta tillkommer med prövning och behandling av alla från bevakarna inkommande besvärsmål över jägmästarnas beslut i fråga om bevakarnas rätt att anlita olika transportmedel.

Bevakarekåren utgör ungefär $\frac{4}{5}$ av all skogsstatspersonal, varför det är uppenbart, att den största ökningen av det improduktiva arbete, som genom reseräkningars utskrivande och granskning m. m. tillkommer, följer med denna kår.

Då nu, såsom ovan nämnts, anmärkningar även kunna göras mot förslagets karaktär som grundval för rättvis ersättning, synes all anledning föreligga för riksdagen att besluta genomförandet av en betydligt enklare form för reseräkningarnas utbetalande till den bevakande skogsstatspersonalen.

Härvidlag är det av de sydsvenska skogssakkunnige framlagda förslaget bestämt att föredraga.

Svårigheter för kostnadsberäkningen finnes i detta fall icke. De nuvarande fasta reseanslagen skulle ju fortfarande utgå, och skulle till dessa läggas ett dagtraktamente av fyra kronor för dag för alla rese- och förrättningsdagar på längre avstånd än 5 kilometer från bevakarnes bostad. Antalet dylika rese- och förrättningsdagar har enligt löne-

kommissionens utredning i medeltal uppgått till 135 per befattningshavare och år under de tre senaste åren.

På grund av vad jag härövan redan anfört, och under förhoppning att även övriga framlagda synpunkter måtte vinna välvilligt beaktande vid ärendets behandling, får jag härmed hemställa,

att riksdagen — under förutsättning att det i nådiga propositionen nr 274 framförda förslaget rörande ändrade grunder för reseersättnings utgående åt skogsstatspersonalen vinner bifall i huvudsak — ville hos Kungl. Maj:t göra framställning, att de tjänstemannagrupper av den förvaltande personalen, som genom kommissionens förslag skulle komma att vidkännas nedsättning i nu utgående löneförmåner och reseersättningar, måtte hållas skadeslösa genom ett på lämpligt sätt avvägt, tillfälligt utgående årligt lönetillskott;

att riksdagen ville besluta att det i nådiga propositionen föreslagna lönetillägget åt den bevakande skogsstatspersonalen måtte utgå även för år 1917; samt

att riksdagen vid beslut om ändrade grunder för reseersättnings utgående till skogsstatspersonalen måtte för den bevakande personalen följa det förslag, som av de skogssakkunnige för södra och mellersta Sverige framlades den 17 december 1915.

Stockholm den 8 maj 1917.

Gust. Barthelson.